

FTEHIM ĠENERALI DWAR IT-TARIFFI U L-KUMMERĊ TAS-SENA 1994

1. Il-Ftehim Ġenerali dwar it-Tariffi u l-Kummerċ tas-sena 1994 (il-GATT 1994) għandu jikkonsisti fi:
 - (a) id-dispożizzjonijiet tal-Ftehim Ġenerali dwar it-Tariffi u l-Kummerċ, li jgħib id-data tat-30 ta' Ottubru 1947, anness ma' l-Att Finali Adottat fil-Konklużjoni tat-Tieni Sessjoni tal-Kumitat Preparatorju tal-Konferenza tan-Nazzjonijiet Uniti dwar il-Kummerċ u x-Xogħol (bl-esklużjoni tal-Protokoll ta' Applikazzjoni Provizorja), kif irrettifikat, emendat jew immodifikat bit-termini ta' l-istrumenti legali li dahlu fis-sehħ qabel id-data tad-dhul fis-sehħ tal-Ftehim dwar il-WTO;
 - (b) id-dispożizzjonijiet ta' l-istrumenti legali ddikjarati hawn taht li dahlu fis-sehħ skond il-GATT 1947 qabel id-data tad-dhul fis-sehħ tal-Ftehim dwar il-WTO:
 - (i) il-protokollu u ċ-ċertifikazzjonijiet li għandhom x'jaqsmu mal-koncessjonijiet tat-tariffi;
 - (ii) il-protokollu ta' l-adeżjoni (bl-esklużjoni tad-dispożizzjonijiet (a) li jirrigwardaw l-applikazzjoni provizorja u l-irtirar ta' l-applikazzjoni provizorja u (b) li jipprovdu illi l-Parti II tal-GATT 1947 għandha tiġi applikata b'mod provizorju safejn u sakemm l-iktar possibbli li ma tkunx inkonsistenti mal-legislazzjoni li tkun teżisti fid-data tal-protokoll);
 - (iii) id-deċizzjonijiet dwar ir-rinunzi konċessi skond l-Artikolu XXV tal-GATT 1947 u li jkunu għadhom fis-sehħ fid-data tad-dhul fis-sehħ tal-Ftehim dwar il-WTO ⁽¹⁾;
 - (iv) deċizzjonijiet ohra tal-Partijiet Kontraenti tal-GATT 1947;
 - (c) il-Ftehimijiet iddikjarati hawn taht:
 - (i) il-Ftehim dwar l-Interpretazzjoni ta' l-Artikolu II:1(b) tal-Ftehim Ġenerali dwar it-Tariffi u l-Kummerċ tas-sena 1994;
 - (ii) il-Ftehim dwar l-Interpretazzjoni ta' l-Artikolu XVII tal-Ftehim Ġenerali dwar it-Tariffi u l-Kummerċ tas-sena 1994;
 - (iii) il-Ftehim dwar id-Dispożizzjonijiet tal-Bilanc tal-Pagamenti tal-Ftehim Ġenerali dwar it-Tariffi u l-Kummerċ tas-sena 1994;
 - (iv) il-Ftehim dwar l-Interpretazzjoni ta' l-Artikolu XXIV tal-Ftehim Ġenerali dwar it-Tariffi u l-Kummerċ tas-sena 1994;
 - (v) il-Ftehim Rigward ir-Rinunzi ta' l-Obbligi skond il-Ftehim Ġenerali dwar it-Tariffi u l-Kummerċ tas-sena 1994;
 - (vi) il-Ftehim dwar l-Interpretazzjoni ta' l-Artikolu XXVIII tal-Ftehim Ġenerali dwar it-Tariffi u l-Kummerċ tas-sena 1994; u
 - (d) il-Protokoll ta' Marrakesh mal-GATT 1994.
2. Noti ta' Spjega
 - (a) Ir-riferimenti għal "Parti Kontraenti" fid-dispożizzjonijiet tal-GATT 1994 għandhom jittqiesu li jinqraw "Membru". Ir-riferimenti għal "Parti Kontraenti inqas żviluppata" u "Parti Kontraenti żviluppata" għandhom jittqiesu li jinqraw "pajjiż Membru inqas żviluppata" u "pajjiż Membru żviluppata". Ir-riferimenti għal "Segretarju Eżekuttiv" għandhom jittqiesu li jinqraw "Direttur Ġenerali tal-WTO".
 - (b) Ir-riferimenti għall-Partijiet Kontraenti huma u jaġixxu b'mod kongunt fl-Arikoli XV:1, XV:2, XV:6, XW:8, XXXVIII u n-Noti Ad ma' l-Artikoli XII u XVIII; u fid-dispożizzjonijiet dwar il-ftehimijiet ta' skambji speċjali fl-Artikoli XV:2, XV:3, XV:6, XV:7 u XV:9 tal-GATT 1994 għandhom jittqiesu li huma riferimenti għall-WTO. Il-funzjonijiet l-oħra li d-dispożizzjonijiet tal-GATT 1994 jassenjaw lill-Partijiet Kontraenti huma u jaġixxu b'mod kongunt għandhom jiġu allokatu lill-Konferenza Ministerjali.
 - (c) (i) It-test tal-GATT 1994 għandu jkun awtentiku fl-ilsien Ingliż, Franciż u Spanjol.
 - (ii) It-test tal-GATT 1994 fil-Isien Franciż għandu jkun bla ħsara għar-rettifiki tat-termini indikati fl-Anness A mad-dokument MTN.TNC(41).

⁽¹⁾ Ir-rinunzi koperti b'din id-dispożizzjoni huma elenkati fin-nota 7 fil-qiegħ tal-paġna fil-paġni 11 u 12 fil-Parti II tad-dokument MTN/FA tal-15 ta' Diċembru 1991 u fil-MTN/FA/Corr.6 tal-21 ta' Marzu 1994. Il-Konferenza Ministerjali għandha tistabbilixxi fl-ewwel sessjoni tagħha lista riveduta tar-rinunzi koperti b'din id-dispożizzjoni li żżid kull rinunzi konċessa skond il-GATT 1947 wara l-15 ta' Diċembru 1993 u qabel id-data tad-dhul fis-sehħ tal-Ftehim dwar il-WTO, u thassar ir-rinunzi li jkunu skadew sa dan iż-żmien.

- (iii) It-test awtentiku tal-GATT 1994 fil-lsien Spanjol għandu jkun it-test fil-Volum IV tas-serje ta' l-Istrumenti Bażiċi u Dokumenti Magħżula, bla hsara għar-rettifiki tat-termini indikati fl-Anness B mad-dokument MTN.TNC(41).
3. (a) Id-dispożizzjonijiet tal-Parti II tal-GATT 1994 ma għandhomx japplikaw għall-miżuri mehuda minn Membru taht leġislazzjoni mandatorja speċifika, magħmula liġi minn dan il-Membru qabel ma jkun sar Parti Kontraenti tal-GATT 1947, li tipprojbixxi l-użu, il-bejgħ jew il-kiri ta' bastimenti mibnija f'art barranija jew kostrutti mill-ġdid f'art barranija fl-applikazzjonijiet kummerċjali bejn punti fl-ibhra nazzjonali jew l-ibhra ta' zona ekonomika esklussiva. Din l-eżenzjoni tapplika għal: (a) il-kontinwazzjoni jew it-tigdid fil-pront ta' dispożizzjoni li ma tikkonformax ma' din il-leġislazzjoni; u (b) l-emenda ta' dispożizzjoni li ma tikkonformax ma' din il-leġislazzjoni safejn u sakemm din l-emenda ma tnaqqasx il-konformità tad-dispożizzjoni mal-Parti II tal-GATT 1947. Din l-eżenzjoni hija limitata għall-miżuri mehuda skond il-leġislazzjoni deskritta hawn fuq li tiġi nnotifikata u speċifikata qabel id-data tad-dhul fis-seħh tal-Ftehim dwar il-WTO. Jekk din il-leġislazzjoni tiġi mmodifikata sossegwentement għalbiex tnaqqas il-konformità tagħha mal-Parti II tal-GATT 1994, ma tikkwalifikax iktar għall-kopertura skond dan il-paragrafu.
- (b) Il-Konferenza Ministerjali għandha tagħmel rivista ta' din l-eżenzjoni mhux iktar tard minn hames snin wara d-data tad-dhul fis-seħh tal-Ftehim tal-WTO u wara dan kull sentejn għal kemm l-eżenzjoni ddum fis-seħh għall-għanijiet li jiġi eżaminat jekk jibqgħux jipprevalu l-kondizzjonijiet li holqu l-htieġa għall-eżenzjoni.
- (c) Membru li l-miżuri tiegħu jkunu koperti b'din l-eżenzjoni għandu jisottometti kull sena notifika statistika ddettaljata li tikkonsisti minn medju jimxi ta' hames snin tal-kunsinni attwali u mistennija tal-bastimenti rilevanti kif ukoll tagħrif addizzjonali dwar l-użu, il-bejgħ, il-kiri jew it-tiswija tal-bastimenti rilevanti koperti b'din l-eżenzjoni.
- (d) Membru li jikkunsidra illi din l-eżenzjoni taħdem hekk li tiġġustifika limitazzjoni reċiproka u pproporzjonata dwar l-użu, il-bejgħ, il-kiri jew it-tiswija tal-bastimenti mibnija fit-territorju tal-Membru li jinwoka l-eżenzjoni għandu jkun hieles li jdahhal din il-limitazzjoni bla hsara għal notifika minn qabel lill-Konferenza Ministerjali.
- (e) Din l-eżenzjoni hija mingħajr preġudizzju għas-soluzzjonijiet li jirrigwardaw aspetti speċifiċi tal-leġislazzjoni koperta b'din l-eżenzjoni nnegozjata fi ftehimijiet settorjali jew *f'fora* oħra.
-

**IL-FEHIM DWAR L-INTERPRETAZZJONI TA' L-ARTIKOLU II:1(b) TAL-FTEHIM ĠENERALI
DWAR IT-TARIFFI U L-KUMMERĊ TAS-SENA 1994**

IL-MEMBRI HAWNHEKK JIFTIEHMU KIF ĠEJ:

1. Ghalbiex tiġi żgurata t-trasparenza tad-drittijiet u l-obbligi legali li johorġu mill-paragrafu 1(b) ta' l-Artikolu II, in-numru u l-livell ta' kull "dmirijiet jew imposti oħra" miġbura b'taxxi fuq oġġetti marbuta tat-tariffa, kif riferit f'din id-dispożizzjoni, għandhom jiġu rreġistrati fl-Iskedi tal-konċessjonijiet annessi mal-GATT 1994 kontra l-oġġetti tat-tariffi li għalihom japplikaw. Huwa mifhum illi din ir-reġistrazzjoni ma tbiddlix il-karattru legali ta' "dmirijiet jew imposti oħra".
2. Id-data li fiha jkunu marbuta "d-dmirijiet jew l-imposti l-oħra", għandha tkun il-15 ta' April 1994 għall-ghanijiet ta' l-Artikolu II. "Id-dmirijiet jew l-imposti l-oħra" għandhom għalhekk jiġu rreġistrati fl-Iskedi fil-livelli li jkunu japplikaw f'din id-data. F'kull negozju mill-ġdid sossegwenti tal-konċessjoni jew fin-negozju ta' konċessjoni ġdida, id-data applikabbli għall-oġġett tat-tariffa fil-kwistjoni għandha ssir id-data ta' l-inkorporazzjoni tal-konċessjoni l-ġdida fl-Iskeda approprijata. Madankollu, id-data ta' l-istrument li bih konċessjoni dwar kull oġġett pari tat-tariffa jkun gie inkorporat għall-ewwel darba fil-GATT 1947 jew fil-GATT 1994 għandu jissokta jiġi rreġistrat ukoll fil-kolonna 6 ta' l-Iskedi tal-Folji Mhux Imwahnha.
3. "Id-dmirijiet jew l-imposti l-oħra" għandhom jiġu rreġistrati rigward kull irbit tat-tariffi.
4. Meta oġġett ta' tariffa qabel kien is-sugġett ta' konċessjoni, il-livell tad-"dmirijiet jew l-imposti l-oħra" irreġistrati fl-Iskeda approprijata ma għandhux ikun oghla mill-livell li kien fiż-żmien ta' l-ewwel inkorporazzjoni tal-konċessjoni f'din l-Iskeda. Iku għal kull Membru li tiġi sfidata l-eżistenza ta' "dmir jew impost ieħor", għar-raġuni li ma jkunu eżistew l-ebda "dmir jew impost ieħor" minn dawn fiż-żmien tar-rabta originali ta' l-oġġett fil-kwistjoni, kif ukoll il-konsistenza tal-livell irreġistrat ta' kull "dmir jew impost ieħor" mal-livell marbut preċedenti, għal perjodu taż-żmien ta' tliet snin mid-data tad-dhul fis-seħh tal-Ftehim dwar il-WTO jew tliet snin wara d-data tad-depożitu għand id-Direttur Ġenerali tal-WTO ta' l-istrument li jinkorpora l-Iskeda fil-kwistjoni fil-GATT 1994, jekk din tkun data iktar tard.
5. Ir-reġistrazzjoni ta' "dmirijiet jew imposti oħra" fl-Iskedi hija mingħajr preġudizzju għall-konsistenza taġġhom mad-drittijiet u l-obbligi skond il-GATT 1994 għajr daww affettwati mill-paragrafu 4. Il-Membri kollha jzommu d-dritt li jisfidaw, f'kull waqt, il-konsistenza ta' kull "dmir jew impost ieħor" b'dawn l-obbligi.
6. Għall-ghanijiet ta' dan il-Fehim, għandhom japplikaw id-dispożizzjonijiet ta' l-Artikoli XXII u XXIII tal-GATT 1994 kif elaborati u applikati fil-Fehim dwar is-Soluzzjoni tal-Kontroversji.
7. "Id-dmirijiet jew l-imposti l-oħra" mhollija barra minn Skeda mal-waqt tad-depożitu ta' strument li jinkorpora l-Iskeda fil-kwistjoni fil-GATT 1994, mid-Direttur Ġenerali tal-Partijiet Kontrattanti tal-GATT 1947 sad-data tad-dhul fis-seħh tal-Ftehim dwar il-WTO, jew, wara dan, mid-Direttur Ġenerali tal-WTO, ma għandhomx sossegwentement jiġu miżjuda miegħu u kull "dmir jew impost ieħor" irreġistrati fl-livell iktar baxx minn dak li jkun jipprevali fid-data applikabbli ma għandhomx jiġu miġjuba lura għal dan il-livell għajr jekk dawn iż-żidiet jew bidliet isiru fi żmien sitt xhur mid-data tad-depożitu ta' l-istrument.
8. Id-deċiżjoni fil-paragrafu 2 li tirrigwarda d-data li tkun tapplika għal kull konċessjoni għall-ghanijiet tal-paragrafu 1(b) ta' l-Artikolu II tal-GATT 1994 tieħu l-post tad-data applikabbli meħuda fis-26 ta' Marzu 1980 (BISD 27S/24).

**IL-FEHIM DWAR L-INTERPRETAZZJONI TA' L-ARTIKOLU XVII TAL-FTEHIM ĠENERALI
DWAR IT-TARIFFI U L-KUMMERĊ TAS-SENA 1994**

IL-MEMBRI

Filwaqt li jinnotaw illi l-Artikolu XVII jipprovdi obbligi fuq il-Membri rigward l-attivitajiet ta' l-intraprizi Statali tal-kummerċ riferiti fil-paragrafu 1 ta' l-Artikolu XVII, li huma meħtieġa li jkunu konsistenti mal-prinċipji ġenerali tat-trattament mhux diskriminatorju stabbilit fil-GATT 1994 għall-miżuri governattivi li jaffettwaw l-importazzjonijiet u l-esportazzjonijiet minn kummerċjanti privati;

Filwaqt li jinnotaw ukoll illi l-Membri huma bla hsara għall-obbligi tagħhom lejn il-GATT 1994 rigward dawk il-miżuri governattivi li jaffettwaw lill-intraprizi Statali tal-kummerċ;

Jagħrfu li dan il-Fehim huwa mingħajr preġudizzju għad-dixxiplini sostantivi stabbiliti fl-Artikolu XVII;

HAWNHEKK JIFTIEHMU KIF ĠEJ:

1. Sabiex tiġi żgurata t-trasparenza fl-attivitajiet ta' l-intraprizi Statali tal-kummerċ, il-Membri għandhom jinnotifikaw dawn l-intraprizi lill-Kunsill tal-Kummerċ fl-Ogġetti, għal rivista mill-grupp tax-xogħol li jrid jiġi stabbilit skond il-paragrafu 5, skond id-definizzjoni tax-xogħol li ġeja:

“Intraprizi governattivi u mhux governattivi, inklużi l-bordijiet tal-*marketing*, li ingħataw drittijiet jew privileġġi esklussivi jew speċjali, inklużi poteri statutorji jew konstituzzjonali, li l-eżerċizzju tagħhom jinfluwenza l-livell jew id-direzzjonijiet ta' l-importazzjonijiet jew ta' l-esportazzjonijiet permezz tax-xiri jew tal-bejgħ tagħhom.”

Din il-htieġa tan-notifika ma tapplikax għall-importazzjonijiet tal-prodotti għall-konsum immedjat jew aħhari fl-użu governattiv jew fl-użu minn intrapriza kif speċifikata hawn fuq u mhux inkella għall-bejgħ mill-ġdid jew l-użu fil-produzzjoni ta' oġġetti għall-bejgħ.
2. Kull Membru għandu jikkonduci rivista tal-politika tiegħu rigward is-sottomissjoni tan-notifiki ta' l-intraprizi Statali tal-kummerċ lill-Kunsill tal-Kummerċ fl-Ogġetti, filwaqt li jqis id-dispożizzjonijiet ta' dan il-Fehim. Meta jkun qiegħed jagħmel din ir-rivista, kull Membru għandu jqis il-htieġa li jiżgura t-trasparenza massima possibbli fin-notifiki tiegħu għalbiex jippermetti apprezzament ċar tal-manjiera ta' l-operat ta' l-intraprizi nnotifikati u l-effett ta' l-operati tagħhom fuq il-kummerċ internazzjonali.
3. In-notifiki għandhom jintgħamlu skond il-kwestjonarju dwar il-kummerċ Statali adottat fl-24 ta' Mejju 1960 (BISD 9S/184-185), filwaqt li jkun mifhum li l-Membri għandhom jinnotifikaw lill-intraprizi riferiti fil-paragrafu 1 jekk l-importazzjonijiet jew l-esportazzjonijiet ikunux ġraw fil-fatt jew le.
4. Kull Membru li jkollu raġuni li jemmen li Membru iehor ma jkunx issodisfa b'mod adegwaat l-obbligu tiegħu tan-notifika jista' jqajjem il-materja mal-Membru interessat. Jekk il-materja ma tiġix riżolta b'mod sodisfaċentli, jista' jagħmel kontro-notifika lill-Kunsill tal-Kummerċ fl-Ogġetti, sabiex tiġi kkunsidrata mill-grupp tax-xogħol stabbilit skond l-Artikolu 5, filwaqt li jgħarraf lill-Membru interessat fl-istess hin.
5. Għandu jiġi stabbilit grupp tax-xogħol, fisem il-Kunsill tal-Kummerċ fl-Ogġetti, għalbiex jagħmel rivista tan-notifiki u tal-kontro-notifiki. Fid-dawl ta' din ir-rivista u mingħajr preġudizzju għall-paragrafu 4(c) ta' l-Artikolu XVII, il-Kunsill tal-Kummerċ fl-Ogġetti għandu jagħmel rakkommandazzjonijiet rigward l-adeqwatezza tan-notifiki u l-htieġa ta' iktar tagħrif. Il-grupp tax-xogħol għandu jagħmel rivista wkoll, fid-dawl tan-notifiki rċevuti, ta' l-adeqwatezza tal-kwestjonarju msemmi hawn fuq dwar il-kummerċ Statali u l-kopertura ta' l-intraprizi Statali tal-kummerċ innotifikati skond il-paragrafu 1. Għandu jiżviluppa wkoll lista illustrattiva li turi l-kwalitajiet tar-relazzjonijiet bejn il-gvernijiet u l-intraprizi, u l-kwalitajiet ta' l-attivitajiet, midhula għalihom minn dawn l-intraprizi li jistgħu jkunu rilevanti għall-ghanijiet ta' l-Artikolu XVII. Huwa mifhum illi s-Segretarjat irid jipprovdi studju ta' l-isfond ġenerali lill-grupp tax-xogħol dwar l-operati ta' l-intraprizi Statali tal-kummerċ kif dawn ikollhom x'jaqsmu mal-kummerċ internazzjonali. Is-shubija fil-grupp tax-xogħol għandha tkun miftuha għall-Membri kollha li jindikaw ix-xewqa tagħhom li jservu fuqu. Għandu jiltaqa' fi żmien sena mid-dhul fis-seħħ tal-Ftehim dwar il-WTO u, wara dan, mill-inqas darba fis-sena, Għandu jirrapporta kull sena lill-Kunsill tal-Kummerċ fl-Ogġetti ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ L-attivitajiet ta' dan il-grupp tax-xogħol għandhom jiġu kkoordinati ma' dawk tal-grupp tax-xogħol ipprovdut fit-Taqsima III tad-Deċizzjoni Ministerjali dwar il-Proceduri għan-Notifiki adottata fil-15 ta' pril 1994.

**IL-FEHIM DWAR L-INTERPRETAZZJONI TA' L-ARTIKOLU XVII TAL-FTEHIM ĠENERALI
DWAR IT-TARIFFI U L-KUMMERĊ TAS-SENA 1994**

IL-MEMBRI

Filwaqt li jagħrfu d-dispożizzjonijiet ta' l-Artikoli XVII u XVIII:B tal-GATT 1994 u tad-Dikjarazzjoni dwar il-Miżuri Kummerċjali Mehuda għall-Għanijiet tal-Bilanċ tal-Pagamenti adottata fit-28 ta' Novembru 1979 (BISD 26S/205-209, imsejha id-"Dikjarazzjoni tas-sena 1979" f'dan il-Fehim) u għalbiex jiċċaraw dawn id-dispożizzjonijiet ⁽¹⁾; hawnhekk jiftiehm u kif ġej:

L-Applikazzjoni tal-Miżuri

1. Il-Membri jikkonfermaw l-impenn tagħhom li jhabbru pubblikament, malajr kemm jista' jkun, l-iskedi taż-żmien għat-tnehhija tal-miżuri restrittivi ta' l-importazzjonijiet mehuda għall-għanijiet tal-bilanċ tal-pagamenti. Huwa mfhum illi l-iskedi taż-żmien jistgħu jiġu mmodifikati kif approprijat għalbiex iqisu l-bidliet fis-sitwazzjoni tal-bilanċ tal-pagamenti. Kulmeta skeda taż-żmien ma tiġix imhabbra b'mod pubbliku minn Membru, dan il-Membru għandu jipprovd i ġustifikazzjoni rigward ir-raġunijiet għal dan.
2. Il-Membri jikkonfermaw l-impenn tagħhom li jagħtu prerenza lill dawk il-miżuri li jkollhom l-inqas effett ta' dizordni fuq il-kummerċ. Dawn il-miżuri (imsejha "miżuri msejsa fuq il-prezzijiet" f'dan il-Fehim) għandhom jinftehm u li jinkludu s-soprataxxi fuq l-importazzjonijiet, il-htigiet tad-depożiti fuq l-importazzjonijiet jew kull miżura kummerċjali ekwivalenti b'impatt fuq il-prezz ta' l-oġġetti importati. Huwa mfhum illi, minkejja d-dispożizzjonijiet ta' l-Artikolu II, il-miżuri msejsa fuq il-prezzijiet mehuda għall-għanijiet tal-bilanċ tal-pagamenti jistgħu jiġu applikati minn Membru b'eċċess għad-dmirijiet iskritti fl-Iskeda ta' dan il-Membru. Iktar minn hekk, dan il-Membru għandu jindika l-ammont li bih il-miżura msejsa fuq il-prezzijiet taqbez id-dazju marbut biċ-ċar u b'mod separat skond il-proċeduri tal-ġustifikazzjoni ta' dan il-Fehim.
3. Il-Membri għandhom ifittxu li jevitaw l-imposizzjoni ta' restrizzjonijiet ġodda kwantitattivi għall-għanijiet tal-bilanċ tal-pagamenti għajr jekk, minhabba sitwazzjoni kritika fil-bilanċ tal-pagamenti, il-miżuri msejsa fuq il-prezzijiet ma jistgħux iżommu deterjorazzjoni qawwija fil-pożizzjoni tal-pagamenti barranin. F'dawk il-kazijiet li fihom Membru japplika r-restrizzjonijiet kwantitattivi, għandu jipprovd i ġustifikazzjoni rigward ir-raġunijiet għalix il-miżuri msejsa fuq il-prezzijiet ma jkunux strument adegwat sabiex jitrattaw is-sitwazzjoni tal-bilanċ tal-pagamenti. Membru li jzomm ir-restrizzjonijiet kwantitattivi għandu jindika f'konsultazzjonijiet suċċessivi l-progress magħmul sabiex inaqqas b'mod sinifikanti l-inċidenza u l-effett restrittiv ta' dawn il-miżuri. Huwa mfhum illi mhux iktar minn tip wiehed ta' miżura restrittiva fuq l-importazzjonijiet mehuda għall-għanijiet tal-bilanċ tal-pagamenti tista' tiġi applikata għall-istess prodott.
4. Il-Membri jikkonfermaw illi l-miżuri restrittivi fuq l-importazzjonijiet mehuda għall-għanijiet tal-bilanċ tal-pagamenti jistgħu jiġu applikati biss għalbiex jikkontrollaw il-livell ġenerali ta' l-importazzjonijiet u ma jistgħux jaqbuż dak li hu meħtieġ għalbiex jindirizzaw is-sitwazzjoni tal-bilanċ tal-pagamenti. Sabiex jiġi mminimizzat kull effett protettiv inċidentali, Membru jista' jamministra r-restrizzjonijiet f'manjera trasparenti. L-awtoritajiet tal-Membru importatur għandhom jipprovd u ġustifikazzjoni adegwata rigward il-kriterji wżati għalbiex jistabbilixxu liema prodotti jkun u bla ħsara għar-restrizzjoni. Kif ipprovdut fil-paragrafu 3 ta' l-Artikolu XII u l-paragrafu 10 ta' l-Artikolu XVIII, il-Membri jistgħu, fil-każ ta' ċerti prodotti essenzjali, jeskludu jew jillimitaw l-applikazzjoni tas-soprataxxi applikati fuq kollox jew miżuri ohra applikati għall-għanijiet tal-bilanċ tal-pagamenti. Il-frazi "prodotti essenzjali" għandha tiġi mfhuma li f'isser il-prodotti li jissodisfaw il-htigiet minimi tal-konsum jew li jikkontribwixxu lejn l-isforz ta' Membru li jtejjeb is-sitwazzjoni tal-bilanċ tal-pagamenti tiegħu, bħalma huma l-oġġetti kapitali jew l-oġġetti mdaħħla għall-produzzjoni. Fl-amministrazzjoni tar-restrizzjonijiet kwantitattivi, Membru għandu juża liċenzi diskrezzjonali biss meta ma jkunux jistgħu jiġu evitati u għandu jqassamhom ffażijiet b'mod progressiv. Għandha tiġi pprovduta ġustifikazzjoni adegwata rigward il-kriterji wżati sabiex jiġu stabbiliti l-kwantitatiet jew il-valuri permissibbli ta' l-importazzjonijiet.

⁽¹⁾ Xejn f'dan il-Fehim ma hu maħsub li jimmodifika d-drittijiet u l-obbligi tal-Membri skond l-Artikoli XII jew XVIII:B tal-GATT 1994. Jistgħu jiġu invokati d-dispożizzjonijiet ta' l-Artikoli XXI u XXIII tal-GATT 1994 kif elaborati mill-Fehim dwar is-Soluzzjoni tal-Kontroversji rigward kull materja li tqum mill-applikazzjoni tal-miżuri restrittivi fuq l-importazzjonijiet mehuda għall-għanijiet tal-bilanċ tal-pagamenti.

Il-Proċeduri għall-Konsultazzjonijiet dwar il-Bilanċ tal-Pagamenti

5. Il-Kumitat tar-Restrizzjonijiet dwar il-Bilanċ tal-Pagamenti (imsejjah il-“Kumitat” f'dan il-Fehim) għandu jwettaq konsultazzjonijiet għalbiex jagħmel rivista tal-miżuri restrittivi kollha fuq l-importazzjonijiet mehuda għall-għanijiet tal-bilanċ tal-pagamenti. Is-shubija fil-Kumitat hija miftuha għall-Membri kollha li jindikaw ix-xewqa tagħhom li jservu fuqu. Il-Kumitat għandu jsegwi l-proċeduri għall-konsultazzjonijiet rigward ir-restrizzjonijiet fuq il-bilanċ tal-pagamenti approvati fit-28 ta' April 1870 (*BISD* 16S/48-53), bla hsara għad-dispożizzjonijiet iddikjarati hawn taht.
6. Membru li japplika restrizzjonijiet godda jew jgħolli l-livell generali tar-restrizzjonijiet tiegħu eżistenti b'intensifikazzjoni sostanzjali tal-miżuri għandu jidhol f'konsultazzjoni mal-Kumitat fi żmien erba' xhur mill-adozzjoni ta' dawn il-miżuri. Il-Membru li jadotta dawn il-miżuri jista' jitlob li ssir konsultazzjoni skond il-paragrafu 4(1) ta' l-Artikolu XII jew il-paragrafu 12(a) ta' l-Artikolu XVIII kif approprijat. Jekk ma tkun saret l-ebda talba minn din, il-President tal-Kumitat għandu jistieden lill-Membru li jiftah din il-konsultazzjoni. Il-fatturi li jistgħu jiġu eżaminati fil-konsultazzjoni jistgħu jinkludu, fost hwejjeġ oħra, l-introduzzjoni ta' tipi godda ta' miżuri restrittivi għall-għanijiet tal-bilanċ tal-pagamenti, jew żieda fil-kopertura tal-livell jew tal-prodott tar-restrizzjonijiet.
7. Ir-restrizzjonijiet kollha applikati għall-għanijiet tal-bilanċ tal-pagamenti għandhom ikunu bla hsara għal rivista perjodika fil-Kumitat skond il-paragrafu 49(b) ta' l-Artikolu XII jew skond il-paragrafu 12(b) ta' l-Artikolu XVIII, bla hsara li tinbidel il-perjodicità tal-konsultazzjonijiet mal-Membru li jikkonsulta jew għal kull proċedura speċifika ta' rivista li tista' tiġi rakkommandata mill-Kunsill Ġenerali.
8. Il-konsultazzjonijiet jistgħu jsiru skond il-proċeduri ssimplifikati approvati fid-19 ta' Diċembru 1972 (*BISD* 20S/47-49, imsejja l-“proċeduri ssimplifikati tal-konsultazzjoni” f'dan il-Fehim) fil-każ tal-pajjiżi Membri l-inqas żviluppatti jew fil-każ tal-pajjiżi Membri li qegħdin jiżviluppaw li jkunu jsegwu sforzi tal-liberalizzazzjoni skond l-iskeda pprezentata lill-Kumitat fil-konsultazzjonijiet ta' qabel. Il-proċeduri ssimplifikati tal-konsultazzjoni jistgħu jintużaw ukoll meta tiġi skedata r-Rivista tal-Politika Kummerċjali ta' pajjiż Membru qiegħed jiżviluppa għall-istess sena kalendarja bħad-data ffixxata għall-konsultazzjonijiet. F'dawn il-każijiet, id-deċiżjoni dwar jekk għandhomx jintużaw il-proċeduri shaħ tal-konsultazzjoni trid issir fuq il-bażi tal-fatturi enumerati fil-paragrafu 8 tad-Deċiżjoni tas-sena 1979. Ghajr fil-każ tal-pajjiżi Membri l-inqas żviluppatti, ma jistgħux isiru iktar minn żewġ konsultazzjonijiet suċċessivi taht il-proċeduri ssimplifikati tal-konsultazzjoni.

In-Notifika u d-Dokumentazzjoni

9. Membru għandu jinnotifika lill-Kunsill Ġenerali bl-introduzzjoni jew b'kull tibdil fl-applikazzjoni ta' miżuri restrittivi fuq l-importazzjonijiet mehuda għall-għanijiet tal-bilanċ tal-pagamenti, kif ukoll b'kull modifika fl-iskedi taż-żmien għat-tnehhija ta' dawn il-miżuri kif imhabbra skond il-paragrafu 1. Bidliet sinifikanti għandhom jiġu nnotifikati lill-Kunsill Ġenerali qabel 30 jum mit-taħbira tagħhom jew mhux iktar tard minn din id-data. Kull Membru jista' jagħmel disponibbli kull sena lis-Segretarjat notifika kkonsolidata, li tinkludi l-bidliet kollha fil-liġijiet, ir-regolamenti, id-dikjarazzjonijiet tal-politika jew l-avviżi pubbliċi, għall-eżami mill-Membri. In-notifiki għandhom jinkludu tagħrif shiħ, sakemm ikun possibbli, fil-livell tat-tariffi, dwar it-tip tal-miżuri applikati, il-kriterji wżati għall-amministrazzjoni tagħhom, il-kopertrura tal-prodott u l-mixi tal-kummerċ affettwati.
10. Fuq it-talba ta' kull Membru, in-notifiki jistgħu jiġu rivisti mill-Kumitat. Dawn ir-rivisti jridu jkunu limitati għall-kjarifika ta' kwistjonijiet speċifiċi mqajma minn notifika jew minn eżami dwar jekk tkunx meħtieġa konsultazzjoni skond il-paragrafu 4(a) ta' l-Artikolu XII jew il-paragrafu 12(a) ta' l-Artikolu XVII. Il-Membri li jkollhom raġunijiet li jemmnu illi miżura restrittiva fuq l-importazzjonijiet applikata minn Membru iehor kienet mehuda għall-għanijiet tal-bilanċ tal-pagamenti jistgħu jressqu l-materja għall-attenzjoni tal-Kumitat. Il-President tal-Kumitat għandu jitlob tagħrif dwar il-miżura u jagħmlu disponibbli lill-Membri kollha. Mingħajr preġudizzju għad-dritt ta' kull membru tal-Kumitat li jfittex kjarifiki approprijati fil-kors tal-konsultazzjonijiet, jistgħu jiġu ssottomessi mistoqsijiet bil-quddiem sabiex jiġu kkunsidrati mill-Membru li jikkonsulta.
11. Il-Membru li jikkonsulta għandu jhejji Dokument Bażiku għall-konsultazzjonijiet li, b'żieda ma' kull tagħrif iehor ikkunsidrat rilevanti, għandu jinkludi: (a) veduta generali tas-sitwazzjoni u l-prospetti tal-bilanċ tal-pagamenti, inkluża konsiderazzjoni tal-fatturi interni u esterni li jkollhom rilevanza għas-sitwazzjoni tal-bilanċ tal-pagamenti u l-miżuri tal-politika domestika mehuda għalbiex jirrestawraw l-ekwilibriju fuq bażi sod u dejjiemi; (b) deskrizzjoni shiħa tar-restrizzjonijiet applikati għall-għanijiet tal-bilanċ tal-pagamenti, il-bażi legali tagħhom u l-passi mehuda sabiex jitnaqqsu l-effetti protettivi inċidentali; (ċ) il-miżuri mehuda mill-aħħar konsultazzjoni sabiex jiġu lliberalizzati r-restrizzjonijiet fuq l-importazzjonijiet fid-dawl tal-konklużjonijiet tal-Kumitat; (d) pjan għall-eliminazzjoni u r-rilassament progressivi tar-restrizzjonijiet li jifdlu. Jistgħu jsiru riferimenti, meta rilevanti, għat-tagħrif ipprovvdut fin-notifiki jew fir-rapporti l-oħra magħmula lill-WTO. Skond il-proċeduri ssimplifikati tal-konsultazzjoni, il-Membru li jikkonsulta għandu jissottometti dikjarazzjoni bil-kitba li jkun fiha tagħrif essenzjali dwar l-elementi koperti bid-Dokument Bażiku.

12. Is-Segretarjat għandu, bil-hsieb li jiffacilita l-konsultazzjoni fil-Kumitat, ihejji studju fattwali ta' l-isfond li jittratta l-aspetti differenti tal-pjan tal-konsultazzjonijiet. Fil-każ tal-pajjiżi Membri qeghdin jiżviluppaw, id-dokument tas-Segretarjat għandu jinkludi materjal analitiku ta' l-isfond rilevanti dwar l-inċidenza ta' l-ambjent kummerċjali barrani fuq is-sitwazzjoni u l-propsetti tal-bilanċ tal-pagamenti tal-Membru li jikkonsulta. Is-servizzi ta' l-assistenza teknika tas-Segretarjat għandhom jghinu fit-thejji tad-dokument għall-konsultazzjoni fuq it-talba ta' pajjiż Membru qiegħed jiżviluppa.

Il-Konklużjonijiet tal-Konsultazzjonijiet dwar il-Bilanċ tal-Pagamenti

13. Il-Kumitat għandu jirrapporta dwar il-konsultazzjonijiet tiegħu lill-Kunsill Ġenerali. Meta jkunu ntużaw il-proċeduri shah tal-konsultazzjoni, ir-rapport għandu jindika l-konklużjonijiet tal-Kumitat dwar l-elementi differenti tal-pjan tal-konsultazzjonijiet, kif ukoll il-fatti u r-raġunijiet li fuqhom ikunu msejsa. Il-Kumitat għandu jagħmel hiltu li jinkludi, fil-proposti tiegħu għall-konsultazzjonijiet, rakkommandazzjonijiet immirati li jippromwovu l-implimentazzjoni ta' l-Artikoli XII u XVIII:B, id-dikjarazzjoni tas-sena 1970 u dan il-Fehim. F'dawk il-każijiet li fihom tkun giet ippreżentata skeda taż-żmien għat-tnehhija tal-miżuri restrittivi meħuda għall-għanijiet tal-bilanċ tal-pagamenti, il-Kunsill Ġenerali jista' jirakkomanda illi, fl-adeżjoni ma' din l-iskeda taż-żmien, Membru għandu jitqies li jkun f'konformità ma' l-obbligi tiegħu fil-GATT 1994. Kulmeta l-Kunsill Ġenerali jkun għamel rakkommandazzjonijiet speċifiċi, id-drittijiet u l-obbligi tal-Membri għandhom jiġu stmati fid-dawl ta' dawn ir-rakkommandazzjonijiet. Fin-nuqqas ta' proposti speċifiċi għar-rakkommandazzjonijiet mill-Kunsill Ġenerali, il-konklużjonijiet tal-Kumitat għandhom jirreġistraw il-veduti differenti espressi fil-Kumitat. Meta jkunu ntużaw il-proċeduri ssimplifikati tal-konsultazzjoni, ir-rapport għandu jinkludi sommarju ta' l-elementi ewliena diskussi fil-Kumitat u deċiżjoni dwar jekk ikunux meħieġa l-proċeduri shah tal-konsultazzjoni.

(L-iskedi miftiehma tal-partecipanti jridu jiġu annessi mal-Protokoll ta' Marrakesh fil-kopja tat-trattat tal-Ftehim dwar il-WTO.)

—

**IL-FEHIM DWAR L-INTERPRETAZZJONI TA' L-ARTIKOLU XXIV TAL-FTEHIM ĠENERALI
DWAR IT-TARIFFI U L-KUMMERĊ TAS-SENA 1994**

IL-MEMBRI

Wara li kkunsidraw id-dispożizzjonijiet ta' l-Artikolu XXIV tal-GATT 1994;

Jagħrfu illi l-għaqdiet tad-dwana u ż-żoni tal-kummerċ hieles żdiedu bil-qawwi fin-numru u fl-importanza minn mindu ġie stabbilit il-GATT 1947 u llum ikopru proporzjon sinifikanti tal-kummerċ dinji;

Jagħrfu l-kontribuzzjoni għall-espansjoni tal-kummerċ dinji li jista' jsir bl-integrazzjoni iktar mill-qrib bejn l-ekonomija tal-partijiet rigward dawn il-ftehimijiet;

Jagħrfu wkoll illi din il-kontribuzzjoni tiżdied jekk l-eliminazzjoni bejn it-territorji kostitwenti tad-dazji u regolamenti oħra restrittivi għall-kummerċ testendi għall-kummerċ kollu, u titnaqqas jekk jiġi eskluż kull settur maġġuri tal-kummerċ;

Jafferaw mill-ġdid illi l-għan ta' dawn il-ftehimijiet għandu jkun li jiffacilita l-kummerċ bejn it-territorji kostitwenti u li ma johlqux ostakoli għall-kummerċ tal-membri l-oħra ma' dawn it-territorji; u li fil-formazzjoni jew it-tkabbir tagħhom il-partijiet għandhom jevitaw safejn u sakemm hu possibbli li johlqu effetti negattivi fuq il-kummerċ tal-Membri l-oħra;

Konvinti wkoll dwar il-htieġa li tiġi rrinforzata l-effikaċja tar-rwol tal-Kunsill tal-Kummerċ fl-Ogġetti meta jkunu rivisti l-ftehimijiet innotifikati skond l-Artikolu XXIV, billi jiġu ċċarati l-kriterji u l-proċeduri għall-istima tal-ftehimijiet godda jew imkabbra, u li jtejbu t-trasparenza tal-ftehimijiet kollha ta' l-Artikolu XXIV;

Jagħrfu l-htieġa ta' fehim komuni ta' l-obbligi tal-Membri skond il-paragrafu 12 ta' l-Artikolu XXIV;

HAWNHEKK JIFTIEHMU KIF ĠEJ:

1. Għalbiex ikunu konsistenti ma' l-Artikolu XXIV, il-għaqdiet tad-dwana, iż-żoni tal-kummerċ hieles u l-ftehimijiet interim li jwasslu għall-formazzjoni ta' għaqda tad-dwana jew zona tal-kummerċ hieles iridu jissodisfaw, fost hwejjeġ oħra, il-paragrafi 5, 6, 7 u 8 ta' dan l-Artikolu.

Artikolu XXIV: 5

2. Il-valutazzjoni skond il-paragrafu 5(a) ta' l-Artikolu XXIV dwar l-inċidenza ġenerali tad-dazji u r-regolamenti l-oħra tal-kummerċ applikabbli qabel jew wara l-formazzjoni ta' għaqda tad-dwana għandhom ikunu msejsa, rigward id-dazji u l-imposti, fuq stima ġenerali tar-rati medji ppeżati tat-tariffa u tad-dazji tad-dwana miġbura. Din l-istima għandha tkun imsejsa fuq l-istatistiċi ta' l-importazzjonijiet għal perjodu rappreżentattiv preċedenti taż-żmien li jridu jiġu forniti mill-għaqda tad-dwana, fuq il-bażi ta' linja tat-tariffa u fil-valuri u l-kwantitajiet maqsuma wiehed wiehed mill-pajjiż tal-WTO minn fejn joriġinaw. Is-Segretarjat għandu jikkomputa r-rati medji ppeżati tat-tariffa u d-dazji tad-dwana miġbura skond il-metodoloġija wżata fl-istima ta' l-offerti tat-tariffi fir-Round ta' l-Urugwaj tan-Negożjati Multilaterali tal-Kummerċ. Għal dan il-għan, id-dazji u l-imposti li jridu jittiehdu f'konsiderazzjoni għandhom ikunu r-rati applikati tad-dazju. Huwa magħruf illi għall-għan ta' l-istima ġenerali ta' l-inċidenza tar-regolamenti l-oħra tal-kummerċ li l-kwantifikazzjoni u l-aggregazzjoni tagħhom huma diffiċli, jistgħu jinhtieġu l-eżami tal-miżuri, tar-regolamenti u tal-prodotti individwali u l-mixi tal-kummerċ affettwat.
3. It-"tul raġjonevoli taż-żmien" riferit fil-paragrafu 5(ċ) ta' l-Artikolu XXIV għandu jaqbeż il-10 snin f'każijiet eċċezzjonali biss. Fil-każijiet meta l-Membri partijiet fi ftehim interim jemmnu li 10 snin ma jkunux biżżejjed, dawn għandhom jipprovdnu spjega shiha lill-Kunsill tal-Kummerċ fl-Ogġetti dwar il-htieġa ta' perjodu itwal taż-żmien.

Artikolu XXIV: 6

4. Il-paragrafu 6 ta' l-Artikolu XXIV jistabbilixxi l-proċedura li trid tiġi segwita meta membru li jiffirma għaqda tad-dwana jipproponi li jżid rata marbuta tad-dazju. F'dan ir-rigward, il-Membri jaffernaw mill-ġdid illi l-proċedura ddikjarata fl-Artikolu XXVIII kif elaborati fil-linji gwida adottati il-10 ta' Novembru 1980 (*BISD* 27S/26-28) u fil-Fehim dwar l-Interpretazzjoni ta' l-Artikolu XXVIII tal-GATT 1994, iridu jiġu mibdija qabel ma jiġu mmodifikati jew irtirati l-konċessjonijiet tat-tariffi mal-formazzjoni ta' għaqda tad-dwana jew ftehim interim li jwassal għall-formazzjoni ta' għaqda tad-dwana.
5. Dawn in-negozjati jridu jiġu midhula għalihom f'fidi tajba fil-hsieb li jinkiseb aġġustament kumpensatorju sodisfacenti b'mod reċiproku. F'dawn in-negozjati, kif mehtieg mill-paragrafu 6 ta' l-Artikolu XXIV, għandu jittiehed qies misthoqq tat-tnaqqis tad-dazji fuq l-istess linja tat-tariffa magħmula mill-kostitwenti l-oħra tal-għaqda tad-dwana mal-formazzjoni tagħha. Jekk dan it-tnaqqis ma jkunx biżżejjed għalbiex jipprovdi l-aġġustament kumpensatorju mehtieg, il-għaqda tad-dwana tkun trid toffri kumpens, li jista' jiehu l-għamla ta' tnaqqis fid-dazji fuq linji oħra tat-tariffi. Din l-offerta għandha tittiehed f'konsiderazzjoni mill-Membri li jkollhom drittijiet tan-negozju fir-rbit li jkun qieghed jiġi mmodifikat jew irtirat. Jekk l-aġġustament kumpensatorju jibqa' mhux aċċettabbli, in-negozjati għandhom jissoktaw. Meta, minkejja dawn l-isforzi, ma jistax jintlaħaq ftehim fin-negozjati dwar l-aġġustament kumpensatorju skond l-Artikolu XXVIII kif elaborat fil-Fehim dwar l-Interpretazzjoni ta' l-Artikolu XXVIII tal-GATT 1994 fi żmien raġionevoli mill-perjodu taż-żmien tal-ftuh tan-negozjati, il-għaqda tad-dwana għandha, madankollu, tkun hiesla li timmodifika jew tirtira konċessjonijiet sostanzjalment ekwivalenti skond l-Artikolu XXVIII.
6. Il-GATT 1994 ma jimponi l-ebda obbligu fuq il-Membri li jibbenefikaw minn tnaqqis fid-dazji b'konsegwenza tal-formazzjoni ta' għaqda tad-dwana, jew ftehim interim li jwassal għall-formazzjoni ta' għaqda tad-dwana, għalbiex tipprovdi aġġustament kumpensatorju lill-kostitwenti tagħha.

Ir-Rivista tal-Għaqda Tad-dwana u ż-Żoni tal-Kummerċ Hieles

7. In-notifiki kollha magħmula skond il-paragrafu 7(a) ta' l-Artikolu XXIV għandhom jiġu eżaminati minn grupp tax-xogħol fid-dawl tad-dispożizzjonijiet rilevanti tal-GATT 1994 u tal-paragrafu 1 ta' dan il-Fehim. Il-grupp tax-xogħol għandu jissottometti rapport lill-Kunsill tal-Kummerċ fl-Ogġetti dwar is-sejbiet tiegħu f'dan ir-rigward. Il-Kunsill tal-Kummerċ fl-Ogġetti jista' jagħmel dawk ir-rakkomandazzjonijiet lill-Membri li jqis approprijati.
8. Rigward il-ftehimijiet interim, il-grupp tax-xogħol jista' jagħmel fir-rapport tiegħu ir-rakkomandazzjonijiet approprijati dwar il-kwadru taż-żmien propost u dwar il-miżuri mehtieġa għalbiex titlesta l-formazzjoni tal-għaqda tad-dwana jew taż-żona tal-kummerċ hieles. Jekk mehtieg, jista' jipprovdi għal rivista oħra tal-ftehim.
9. Il-Membri partijiet fi ftehim interim għandhom jinnotifikaw bidliet sostanzjali fil-pjan u fl-iskeda inklużi f'dan il-ftehim lill-Kunsill tal-Kummerċ fl-Ogġetti u, jekk mitlub dan, il-Kunsill għandu jeżamina l-bidliet.
10. Jekk ftehim interim innotifikat skond il-paragrafu 7(a) ta' l-Artikolu XXIV ma jinkludix pian u skeda, kuntrarju għall-paragrafu 5(c) ta' l-Artikolu XXIV, il-grupp tax-xogħol għandu jirrakkomanda dan il-pjan u din l-iskeda fir-rapport tiegħu. Il-partijiet ma għandhomx iżommu jew idahhlu fis-sehh, skond kif ikun il-każ, dan il-ftehim jekk ma jkunux lesti li jimmodifikaw skond dawn ir-rakkomandazzjonijiet. Għandha ssir dispożizzjoni għar-rivista sossegwenti ta' l-implementazzjoni tar-rakkomandazzjonijiet.
11. Il-għaqdiet tad-dwana u l-kostitwenti taż-żoni tal-kummerċ hieles għandhom jirrapportaw perjodikament lill-Kunsill tal-Kummerċ fl-Ogġetti, kif previst mill-Partijiet Kontraenti tal-GATT 1947 fl-istruzzjoni tagħhom lill-Kunsill tal-GATT 1947 dwar il-ftehimijiet reġjonali (*BISD* 28S/38), dwar l-operat tal-ftehim rilevanti tagħhom. Kull bidliet u/jew żviluppi sinifikanti fil-ftehimijiet għandhom jiġu rrappurtati hekk kif jiġru.

Is-Soluzzjoni tal-Kontrovsersji

12. Jistgħu jiġu invokati d-dispożizzjonijiet ta' l-Artikoli XXII u XXIII tal-GATT 1994 kif elaborati u applikati mill-Fehim dwar is-Soluzzjoni tal-Kontrovsersji rigward kull materja li tinholoq mill-applikazzjoni ta' dawk id-dispożizzjonijiet ta' l-Artikolu XXIV li jkollhom x'jaqsmu mal-għaqdiet tad-dwana, iż-żoni tal-kummerċ hieles jew il-ftehimijiet interim li jwasslu għall-formazzjoni ta' għaqda tad-dwana jew żona tal-kummerċ hieles.

Artikolu XXIV 12

13. Kull Membru huwa resposabbli għal kollox skond il-GATT 1994 mill-osservanza tad-dispożizzjonijiet kollha tal-GATT 1994, u għandu jiehu dawk il-miżuri raġionevoli li jistgħu jkunu disponibbli għalih sabiex jiżgura din l-osservanza mill-gvernijiet u l-awtoritajiet reġjonali u lokali fit-territorju tiegħu.

14. Jistgħu jiġu invokati d-dispożizzjonijiet ta' l-Artikoli XXII u XXIII tal-GATT 1994 kif elaborati u applikati mill-Fehim dwar is-Soluzzjoni tal-Kontroversji rigward miżuri li jaffettwaw l-osservanza tiegħu mehuda mill-gvernijiet jew l-awtoritajiet reġjonali jew lokali fit-territorju ta' Membru. Meta l-Korp tas-Soluzzjoni tal-Kontriversji jaqtagħha li dispożizzjoni tal-GATT 1994 ma tkunx giet osservata, il-Membru responsabbli għandu jiehu dawk il-miżuri raġjonevoli li jistgħu jkunu disponibbli għalih sabiex jiżgura l-osservanza tagħha. Id-dispożizzjonijiet li għandhom x'jaqsmu mal-kumpens u s-sospensjoni tal-konċessjonijiet jew obbligi oħra, japplikaw fil-każijiet meta ma jkunx possibbli li tiġi żgurata din l-osservanza.
 15. Kull Membru jindaħal li jaġhti konsiderazzjoni simpatetika u jkun jista' jaġhti opportunità adegwata għall-konsultazzjoni li tirrigwarda kull rappreżentazzjoni magħmula minn Membru iehor rigward miżuri li jaffettwaw l-operat tal-GATT 1994 mehuda fit-territorju ta' ta' l-ewwel.
-

**IL-FEHIM DWAR ID-DISPOZZJONIJET TAR-RINUNZJI SKOND IL-FTEHIM ĠENERALI
DWAR IT-TARIFFI U L-KUMMERĊ TAS-SENA 1994**

IL-MEMBRI HAWNHEKK JIFTIEHMU KIF ĠEJ:

1. Talba għal rinunzja jew għall-estensjoni ta' rinunzja eżistenti għandha tiddekrivi l-miżuri li Membru jipproponi li jiehu, il-għanijiet speċifiċi tal-politika li l-Membru jfittex li jsegwi u r-raġunijiet li jipprevjenu lill-Membru milli jikseb il-għanijiet tal-politika tiegħu b'miżuri konsistenti ma' l-obbligi tiegħu skond il-GATT 1994.
2. Kull rinunzja f'effett fid-data tad-dhul fis-sehh tal-Ftehim dwar il-WTO għandha ttejjem, għajr jekk estiża skond il-proċeduri ta' hawn fuq u dawk ta' l-Artikolu IX tal-Ftehim dwar il-WTO, fid-data ta' l-iskadenza taagħha jew wara sentejn mid-data tad-dhul fis-sehh tal-Ftehim dwar il-WTO, liema minnhom tkun l-iktar bikrija.
3. Kull Membru li jikkunsidra li benefiċċju li jmiss lilu skond il-GATT 1994 ikun qiegħed jiġi mxejjen jew imdgħajef minhabba:
 - (a) in-nuqqas tal-Membru li jkun għe konċess rinunzja li josserva t-termini u l-kondizzjonijiet tar-rinunzja, jew
 - (b) l-applikazzjoni ta' miżura konsistanti mat-termini u l-kondizzjonijiet tar-rinunzjajista' jinvoka d-dispożizzjonijiet ta' l-Artikolu XXIII tal-GATT 1994 kif elaborati u applikati mill-Ftehim dwar is-Soluzzjon tal-Kontroversji.

**IL-FEHIM DWAR L-INTERPRETAZZJONI TA' L-ARTIKOLU XXVIII TAL-FTEHIM ĠENERALI
DWAR IT-TARIFFI U L-KUMMERĊ TAS-SENA 1994**

IL-MEMBRI HAWNHEKK JIFTIEHMU KIF ĠEJ:

1. Għall-għanijiet tal-modifika jew l-irtirar ta' konċessjoni, il-Membu li jkollu l-ogħla proporzjon ta' esportazzjonijiet affettwati mill-konċessjoni (jżpifieri l-esportazzjonijiet tal-prodott lejn is-suq tal-Membri li jimmodifika jew jirtira l-konċessjoni) rigward l-esportazzjonijiet totali tiegħu għandu jitqies li jkollu interess prinċipali ta' forniment jekk ma jkollux diġà dritt inizjali tan-negozjati jew interess prinċipali tal-forniment kif ipprovdut fil-paragrafu 1 ta' l-Artikolu XXVIII. Madankollu huwa miftiehem li dan il-paragrafu jrid jiġi revist mill-Kunsill tal-Kummerċ fl-Ogġetti fi żmien ħames snin mid-data tad-dhul fis-seħh tal-Ftehim dwar il-WTO bil-hsieb li jiġi deċiż jekk dan il-kriterju jkunx hadem b'mod sodisfaċenti f'li jiżgura distribuzzjoni mill-ġdid tad-drittijiet tan-negozjar favur il-Membri esportaturi ż-żgħar u ta' daqs medju, jekk dan ma jkunx il-każ, trid tingħata konsiderazzjoni għal titjib possibbli, inkluż, fid-dawl tad-disponibbiltà ta' informazzjon adegwata, l-adozzjoni ta' kriterju msejjes fuq il-proporzjon ta' l-esportazzjonijiet affettwati mill-konċessjoni lill-esportazzjonijiet lejn is-swieq kollha tal-prodott fil-kwistjoni.
2. Meta Membru jikkunsidra li jkollu interess ewlieni tal-forniment fit-termini tal-paragrafu 1, għandu jikkomunika l-pretensjoni tiegħu bil-miktub, bix-xieħda ta' sostenn, lill-Membu li jipproponi l-modifika jew l-irtirar ta' konċessjoni, u fl-istess żmien jgħarraf lis-Segretarjat. F'dawn il-każijiet għandu japplika l-paragrafu 4 tal-"Proċeduri għan-Negozjati skond l-Artikolu XXVIII" adottati fil-10 ta' Novembru 1980 (BISD 27S/26-28).
3. Meta jkun qiegħed jiġi stabbilit liema Membri jkollhom interess ewlieni tal-forniment (sewwa jekk kif ipprovdut fil-paragrafu 1 ta' hawn fuq u sewwa jekk fil-paragrafu 1 ta' l-Artikolu XXVIII) jew interess sostanzjali, għandu jittiehed f'konsiderazzjoni biss il-kummerċ fil-prodott affettwat li jkun sar fuq il-bażi ta' MFN. Madankollu, għandu jitqies ukoll il-kummerċ fil-prodott affettwat li jkun sar skond preferenzi mhux kontrattwali jekk il-kummerċ fil-kwistjoni jkun temm milli jibbenefika minn dan it-trattament preferenzjali, biex b'hekk isir kummerċ ta' MFN, fil-waqt tan-negozjati għal modifika jew l-irtirar tal-konċessjoni, jew iridu jagħmlu dan sakemm jintemm dan in-negozjar.
4. Meta konċessjoni ta' tariffa tiġi mmodifikata jew irtirata fuq prodott ġdid (jiġifieri li ma jkunux disponibbli għalih l-istatistiċi tal-kummerċ għal tliet snin) il-Membu li jippossjedi d-drittijiet inizjali tan-negozjar tad-drittijiet dwar il-linja tat-tariffi meta l-prodott ikun ikklassifikat jew ikklassifikat qabel, għandu jitqies li jkollu d-dritt inizjali tan-negozjar fil-konċessjoni fil-kwistjoni. Il-mod kif jiġu stabbiliti l-interessi ewlieni tal-forniment u l-interessi sostanzjali u l-kalkolu tal-kumpens għandhom iqisu, fost hwejjeġ oħra, il-kapaċità tal-produzzjoni u l-investment fil-prodott affettwat fil-Membri esportatur u l-estimi tat-tkabbir ta' l-esportazzjonijiet, kif ukoll it-tbassir tad-domanda għall-prodott fil-Membri importatur. Għall-għanijiet ta' dan il-paragrafu, "prodott ġdid" huwa mifhum li jinkludi oġġett tat-tariffa maħluq permezz ta' tbeġħid mill-linja eżistenti tat-tariffi.
5. Meta Membru jikkunsidra li jkollu interess ewlieni tal-forniment jew interess sostanzjali fit-termini tal-paragrafu 4 għandu jikkomunika l-pretensjoni tiegħu bil-miktub, bix-xieħda ta' sostenn, lill-Membu li jipproponi l-modifika jew l-irtirar ta' konċessjoni, u fl-istess waqt jgħarraf lis-Segretarjat. F'dawn il-każijiet għandu japplika l-paragrafu 4 tal-"Proċeduri għan-Negozjati skond l-Artikolu XXVIII" imsemmi hawn fuq.
6. Meta konċessjoni tat-tariffa mingħajr limitu tiġi mibdula bi kwota tar-rata tat-tariffa, l-ammont tal-kumpens ipprovdut għandu jaqbeż l-ammont tal-kummerċ attwalment affettwat bil-modifika fil-konċessjonai. Il-bażi tal-kalkolu tal-kumpens għandu jkun l-ammont li bih il-prospetti futuri tal-kummerċ jaqbeż il-livell tal-kwota. Huwa mifhum li l-kalkolu tal-prospetti futuri tal-kummerċ għandhom ikunu msjesa fuq l-ikbar minn:
 - (a) il-kummerċ medju ta' kull sena fl-iktar perjodi reċenti taż-żmien li jirrappreżenta l-perjodu taż-żmien ta' tliet snin miżjud bir-rata medja ta' kull sena ta' l-importazzjonijiet f'dan l-istess żmien, jew b'10 %, liema minnhom ikun l-ikbar; jew
 - (b) il-kummerċ fis-sena l-iktar reċenti miżjud b'10 fil-mija.

Fl-ebda każ ma għandha l-lijabbiltà ta' Membru għall-kumpens taqbeż lil dik li tkun intitolata bl-irtirar komplet tal-konċessjoni.
7. Kull Membru li jkollu interess ewlieni tal-forniment, sewwa jekk ipprovdut fil-paragrafu 1 ta' hawn fuq u sewwa jekk fil-paragrafu 1 ta' l-Artikolu XXVIII, f'konċessjoni li tiġi mmodifikata jew irtirata għandu jiġi mogħti dritt inizjali tan-negozjar fil-konċessjonijiet kontemporanji, għajr jekk tiġi miftiehma għamla oħra ta' kumpens mill-Membri interessati.

IL-PROTOKOLL TA' MARRAKESH
mal-Ftehim Ġenerali dwar it-Tariffi u l-Kummerċ tas-sena 1994

IL-MEMBRI

Wara li wettqu n-negozjati fil-qafas tal-GATT 1947, skond id-Dikjarazzjoni Ministerjali tar-Round ta' l-Urugwaj,

HAWNHEKK JIFTIEHMU KIF ĠEJ;

1. Kull skeda annessa ma' dan il-Protokoll li jkollha x'taqsam ma' membru ghandha ssir Skeda mal-GATT 1994 li jkollha x'taqsam ma' dan il-membru fid-data li fiha l-Ftehim dwar il-WTO jidhol fis-sehh ghal dan il-Membru. Kull skeda ssottomessa skond id-Dieċizjoni Ministerjali dwar il-mizuri favur il-pajjiżi l-inqas żviluppati ghandha titqies li hija annessa ma' dan il-Protokoll.
2. It-tnaqqis fit-tariffi miftiehma minn kull Membru ghandu jiġi implimentat f'hames tnaqqisiet egwali tar-rata, ghajr jekk speċifikat xorta ohra fl-Iskeda ta' Membru. L-ewwel minn dan it-tnaqqis ghandu jintgħamel effettiv fid-data tad-dhul fis-sehh tal-Ftehim dwar il-WTO, kull tnaqqis suċċessiv ghandu jintgħamel effettiv fl-1 ta' Jannar ta' kull waħda mis-snin ta' wara, u r-rata finali ghandha ssir effettiva mhux iktar tard mid-data ta' erba' snin wara d-data tad-dhul fis-sehh tal-Ftehim dwar il-WTO, ghajr kif jista' jiġi speċifikat xorta ohra fl-Iskeda ta' dan il-Membru. Ghajr jekk speċifikat xorta ohra fl-Iskeda tiegħu, Membru li jaċċetta l-Ftehim dwar il-WTO wara d-dhul fis-sehh tiegħu ghandu jagħmel effettivi, fid-data li l-Ftehim jidhol fis-sehh ghalih, ir-rati kollha tat-tnaqqis li jkunu diġà saru flimkien mat-tnaqqis li kien ikun obligat li jagħmel effettivi mill-1 ta' Jannar tas-sena ta' wara, u ghandu jagħmel effettivi l-bqija kollha tar-rati tat-tnaqqis fl-iskeda speċifikata fis-sena ta' qabel. Ghandhom jitnehhew ix-xtur sa l-ewwel deċimali fir-rata mnaqqsa f'kull stadju, Rigward il-prodotti agrikoli, kif iddefiniti fl-Artikolu 2 tal-Ftehim dwar il-Biedeja, it-tqeghid tat-tnaqqis fi stadji ghandu jiġi implimentat kif speċifikat fil-partijiet rilevanti ta' l-iskedi.
3. L-implimentazzjoni tal-konċessjonijiet u ta' l-impenji li jkunu jinsabu fl-iskedi annessi ma' dan il-Protokoll ghandhom ikunu bla hsara, fuq talba, għall-eżami multilaterali tal-Membri. Dan irid ikun minghajr preġudizzju għad-drittijiet u l-obbligi tal-Membri skond il-Ftehimijiet fl-Anness 1 A mal-Ftehim dwar il-WTO.
4. Wara li l-iskeda annessa ma' dan il-Protokoll li jkollha x'taqsam ma' Membru ssir Skeda mal-GATT 1994 skond id-dispożizzjoni tal-paragrafu 1, dan il-Membru ghandu jkun hieles f'kull waqt li jzomm jew jirtira fl-intier tagħha jew f'parti minnha l-konċessjoni f'din l-iskeda rigward kull prodott li l-fornitur ewlieni tiegħu jkun kull partecipant fir-Round ta' l-Urugwaj li l-iskeda tiegħu tkun ghadha ma saritx Skeda mal-GATT 1994. Madankollu, din l-azzjoni tista' tittiehed biss wara avviz bil-miktub rigward kull żamma jew irtirar minn dawn ta' konċessjoni lill-Kunsill tal-Kummerċ fl-Ogġetti u wara li jkunu saru konsultazzjonijiet, fuq talba, ma' kull Membru, li l-iskeda rilevanti tiegħu tkun saret Skeda mal-GATT 1994 u li jkollu interess sostanzjali fil-prodott involut. Kull konċessjoni hekk miżmuma jew irtirata ghandha tiġi applikata fil-jum li fih l-iskeda ta' Membru li jkollu l-interess ewlieni fil-forniment isir Skeda mal-GATT 1994, jew wara dan il-jum.
5. (a) Minghajr preġudizzju għad-dispożizzjonijiet tal-paragrafu 2 ta' l-Artikolu 4 tal-Ftehim dwar il-Biedja, għall-ghan tar-riferiment fil-paragrafi 1:(b) u 1:(ċ) ta' l-Artikolu II tal-GATT 1994 sad-data ta' dan il-Ftehim, id-data applikabbli rigward kull prodott li jkun bla hsara għall-konċessjoni pprovduta fi skeda tal-konċessjonijiet annessa ma' dan il-Protokoll ghandha tkun id-data ta' dan il-Protokoll.
- (b) Għall-ghan tar-riferiment fil-paragrafu 6(a) ta' l-Artikolu II tal-GATT 1994 għad-data ta' dan il-Ftehim, id-data applikabbli rigward skeda ta' konċessjonijiet annessa ma' dan il-Protokoll ghandha tkun id-data ta' dan il-Protokoll.

6. Fil-kazijiet ta' modifika jew l-irtirar tal-koncessjonijiet li jkollhom x'jaqsmu mal-mizuri ta' minghajr tariffi kif jinsabu fil-Parti III ta' l-iskedi, għandhom japplikaw id-disposizzjonijiet ta' l-Artikolu XXVIII tal-GATT 1994 u l-“Proċeduri għan-Negozjati skond l-Artikolu XXVIII” adottat fil-10 ta' Novembru 1980 (BISD 27S/26-28). Dan irid ikun minghajr preġudizzju għad-drittijiet u l-obbligi tal-Membri skond il-GATT 1994.
7. F'kull każ li fih skeda annessa ma' dan il-protokoll tirriżulta rigward kull prodott fi trattament inqas favorevoli milli kien ipprovvdut fl-iskedi mal-GATT 1947 qabel id-dhul fis-sehh tal-Ftehim dwar il-WTO, il-Membri li miegħu jkollha x'taqsam l-iskeda għandu jitqies li jkun ha azzjoni approprijata kif kien ikun xorta wahda mehtieg skond id-disposizzjonijiet ta' l-Artikolu XXVIII tal-GATT 1947 jew 1994. Id-disposizzjonijiet ta' dan il-paragrafu għandhom japplikaw biss għall-Eġittu, il-Perù, l-Afrika ta' Isfel u l-Urugwaj.
8. L-Iskedi annessi hawnhekk huma awtentici fl-ilsien Inġliż, Franciż jew Spanjol kif speċifikat f'kull Skeda.
9. Id-data ta' dan il-Protokoll hija l-15 ta' April 1994.

(L-iskedi miftiehma tal-partecipanti jridu jiġu annessi mal-Protokoll ta' Marrakesh fil-kopja tat-trattat tal-Ftehim dwar il-WTO.
